Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 13.04.2016, sp. zn. 31 Cdo 4848/2014, ECLI:CZ:NS:2016:31.CDO.4848.2014.1

Číslo: 78/2017

Právní věta: K projednání sporů o zaplacení příspěvků členů společenství vlastníků jednotek na správu domu a pozemku a úhrady za plnění poskytovaná s užíváním jednotky je v prvním stupni i podle právní úpravy účinné do 30. 4. 2015 věcně příslušný okresní soud.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 13.04.2016

Spisová značka: 31 Cdo 4848/2014

Číslo rozhodnutí: 78

Číslo sešitu: 7

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Příslušnost soudu věcná

Předpisy: § 9 odst. 1 o. s. ř.
§ 9 odst. 2 písm. l) o. s. ř. ve znění do 30.04.2015
§ 9 odst. 3 písm. u) o. s. ř. ve znění do 31.12.2013

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud k dovolání žalobce zrušil rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 30. 12. 2013, sp. zn. 28 Co 379/2013, a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

I.
Dosavadní průběh řízení

1. Žalobce se žalobou došlou soudu dne 29. 5. 2009, kterou rozšířil podáním došlým soudu dne 11. 2. 2010, domáhal po žalovaném zaplacení částky 130 991 Kč s úroky z prodlení, a to společně a nerozdílně s další žalovanou MUDr. M. C. („2. žalovaná“). Tvrdil, že žalovaní (manželé) jako vlastníci bytové jednotky č. 375/18 v budově č. p. 375 na pozemku p. č. 1905 – zastavěná plocha a nádvoří, vše v k. ú. H., obec P. (dále jen „Jednotka“), a členové Společenství vlastníků domu č. 15/375 v D. (dále jen „SVJ“) neplatili řádně zálohy na náklady spojené se správou domu a pozemku stanovené rozhodnutím shromáždění SVJ, nezaplatili ani vyúčtování služeb za roky 2007 a 2008 a celkem dluží za dobu od září 2007 do prosince 2009 částku 130 991 Kč.

2. Obvodní soud pro Prahu 7 (soud prvního stupně) rozsudkem ze dne 26. 4. 2012, č. j. 4 C 307/2009-98, uložil žalovaným zaplatit společně a nerozdílně 128 175 Kč s tam uvedenými úroky a náklady řízení ve výši 102 796 Kč. Žalobu o zaplacení další částky 2 816 Kč s úroky z prodlení zamítl

(dále jen „zamítavý výrok“). Po provedeném dokazování zjistil, že žalovaní jsou spoluvlastníky Jednotky (patří do jejich společného jmění manželů) a členy žalobce (SVJ), který vykonává správu domu, v němž se Jednotka nachází. Na shromáždění SVJ konaném dne 29. 5. 2007 byly schváleny stanovy SVJ a rozhodnuto o výši záloh na správu domu a pozemku ve výši 25 Kč/m2 podlahové plochy jednotky měsíčně. Stanovené zálohy řádně neplatili a za období od září 2007 do prosince 2009 jim vznikl dluh ve výši 110 108 Kč. Řádně nezaplatili ani vyúčtování služeb za roky 2007 a 2008. Po započtení plateb, jimiž dluhy částečně uhradili, jim soud uložil zaplatit zbývající dluh ve výši 128 175 Kč s příslušenstvím.

3. Městský soud v Praze (odvolací soud) rozsudkem ze dne 30. 12. 2013, č. j. 28 Co 379/2013-165, vyjma zamítavého výroku zrušil rozsudek soudu prvního stupně ve vztahu k žalovanému (2. žalovaná nepodala odvolání a rozsudek vůči ní nabyl právní moci) a věc postoupil Městskému soudu v Praze, který je k řízení v prvním stupni příslušný, neboť měl za to, že ve věci rozhodl věcně nepříslušný soud. Předmětem řízení je zaplacení příspěvků na správu domu a pozemku a nedoplatku z vyúčtování služeb poskytovaných s užíváním jednotky. Rozhodování o výši příspěvků na správu domu a pozemku i o výši záloh na úhradu za služby a způsobu rozúčtování cen služeb patří podle Vzorových stanov společenství vlastníků jednotek do působnosti shromáždění společenství vlastníků jednotek, a proto je podle ustanovení § 9 odst. 1 a 3 písm. u) zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění do 31. 12. 2013 (dále jen „o. s. ř.“), věcně příslušný v prvním stupni krajský soud.

II.
Dovolání a vyjádření k němu

4. Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalobce dovolání, jehož přípustnost opřel o ustanovení § 237 o. s. ř., a uplatnil dovolací důvod podle § 241a odst. 1 o. s. ř. Měl za to, že dovolací soud by měl otázku věcné příslušnosti ve sporech o zaplacení dlužných příspěvků na správu domu a zaplacení vyúčtování služeb za užívání jednotek posoudit jinak než v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 10. 2011, sp. zn. 29 Cdo 37/2011, uveřejněném pod č. 45/2012 Sb. roz. obč. (dále jen „R 45/2012“), z něhož vyšel při svém rozhodování odvolací soud. Názor vyjádřený v R 45/2012 vybočuje z předchozí praxe okresních a krajských soudů a není ani správný. Podle § 9 odst. 3 písm. u) o. s. ř. rozhodují krajské soudy jako soudy prvního stupně ve věcech shromáždění společenství vlastníků jednotek a sporů z toho vzniklých. V obdobných věcech u obchodní společnosti se takovými spory rozumí zejména ty, které se týkají právního života obchodních společností a družstev. Vymáhání plateb, o jejichž výši již závazně rozhodlo shromáždění vlastníků, je však běžným občanskoprávním sporem, kde jsou v prvním stupni věcně příslušné okresní soudy. Takový spor vzniká ze závazkového vztahu účastníků, nikoliv ze vztahů mezi společenstvím a jeho členem o základní vztahy ve společenství. Výsledkem aplikace R 45/2012 je, že k projednání stejného typu sporů mezi správcem budovy a vlastníkem jednotky jsou věcně příslušné různé soudy, přičemž věcná příslušnost se neodvozuje od složitosti a charakteru sporu, ale jen od skutečnosti, zda v budově vzniklo společenství vlastníků (poukázal na usnesení Vrchního soudu v Praze sp. zn. Ncp 618/2012, podle kterého jsou ve sporech o zaplacení příspěvků na správu domu a nákladů na služby v domech, v nichž doposud společenství vlastníků jednotek nevzniklo, věcně příslušné v prvním stupni okresní soudy). Věcnou příslušností ve věcech jednání shromáždění vlastníků se zabývalo i usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 15. 1. 2008, sp. zn. Ncp 2702/2007, uveřejněné pod č. 1/2009 Sb. roz. obč. (dále jen „R 1/2009“), v tomto rozhodnutí však šlo o určení neplatnosti rozhodnutí shromáždění vlastníků jednotek, tedy o spor zcela odlišný. Jestliže platnost rozhodnutí shromáždění žádný z vlastníků jednotky nenapadl, a jsou jen vymáhány platby podle tohoto rozhodnutí, nelze spor o jejich zaplacení považovat za věc jednání shromáždění společenství vlastníků jednotek a spor z tohoto jednání vzniklý. Navrhoval, aby věc byla předložena k rozhodnutí velkému senátu a aby tento senát rozsudek odvolacího soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

5. Tříčlenný senát 26 Cdo, který měl podle rozvrhu práce Nejvyššího soudu dovolání projednat a

rozhodnout o něm, dospěl při posouzení otázky věcné příslušnosti soudů rozhodujících v prvním stupni spory o zaplacení příspěvků členů společenství vlastníků jednotek na správu domu a pozemku a o zaplacení záloh na úhradu za služby a jejich vyúčtování k právnímu názoru odlišnému od toho, který byl vyjádřen v R 45/2012. V tomto rozhodnutí Nejvyšší soud dovodil, že domáhá-li se v předmětném řízení žalobce (společenství vlastníků bytových jednotek) vůči žalované (vlastnici jednotky) zaplacení příspěvků na správu domu a pozemku a „nedoplatku z vyúčtování služeb“, jde z procesního hlediska o obchodní věc ve smyslu ustanovení § 9 odst. 3 písm. u) o. s. ř., neboť se jedná o rozhodování o výši příspěvků členů společenství na správu domu a pozemku, o výši záloh na úhradu za služby a způsob rozúčtování cen služeb, které spadá do působnosti shromáždění společenství vlastníků jednotek; odkázal přitom na důvody obsažené v R 1/2009. Senát 26 Cdo je naproti tomu názoru, že k projednání sporů o zaplacení příspěvků členů společenství vlastníků jednotek na správu domu a pozemku a úhrady za plnění poskytovaná s užíváním jednotky je v prvním stupni věcně příslušný okresní soud. Rozhodl proto o postoupení věci podle § 20 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, k rozhodnutí velkému senátu občanskoprávního a obchodního kolegia. Velký senát občanskoprávního a obchodního kolegia (dále jen „velký senát“) věc projednal a rozhodl o ní v souladu s ustanoveními § 19 a § 20 odst. 1 uvedeného zákona.

III.
Přípustnost dovolání

6. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a občanského soudního řádu) při projednání dovolání a rozhodnutí o něm postupoval – jak vyplývá z ustanovení čl. II bodu 2 zákona č. 293/2013 Sb. – podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném do 31. 12. 2013 (dále jen „o. s. ř.“). Dovolání podané proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu oprávněnou osobou (účastníkem řízení), zastoupenou advokátem, ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o. s. ř., je podle § 237 o. s. ř. přípustné, neboť shora vymezená právní otázka má být dovolacím soudem posouzena jinak.

IV.
Důvodnost dovolání

7. Po přezkoumání napadeného rozsudku odvolacího soudu ve smyslu ustanovení § 242 o. s. ř., které provedl bez jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), Nejvyšší soud dospěl k závěru, že dovolání je opodstatněné.

8. Pro určení věcné příslušnosti soudu jsou rozhodné okolnosti v době zahájení řízení (§ 11 odst. 1 o. s. ř.). Proto je třeba otázku věcné příslušnosti soudů v projednávané věci i v současné době posuzovat podle občanského soudního řádu ve znění účinném do 30. 6. 2009.

9. Podle § 9 odst. 1 o. s. ř., nestanoví-li zákon jinak, jsou k řízení v prvním stupni příslušné okresní soudy.

Podle § 9 odst. 3 písm. u) o. s. ř. ve znění účinném do 31. 12. 2013 krajské soudy dále rozhodují v obchodních věcech jako soudy prvního stupně ve věcech jednání shromáždění společenství vlastníků jednotek a sporů z toho vzniklých.

Podle § 9 odst. 2 písm. l) o. s. ř. ve znění účinném do 30. 4. 2015 krajské soudy rozhodují jako soudy prvního stupně ve věcech jednání shromáždění společenství vlastníků a sporů z toho vzniklých.

Podle § 9 odst. 2 písm. l) o. s. ř. ve znění účinném od 1. 5. 2015 krajské soudy rozhodují jako soudy prvního stupně ve věcech jednání shromáždění společenství vlastníků a sporů z toho vzniklých, s výjimkou sporů o příspěvky členů společenství vlastníků na správu domu a pozemku, sporů o zálohy

na úhradu za služby a způsobu rozúčtování cen služeb.

10. Krajské soudy rozhodují jako soudy prvního stupně jen v těch věcech, ve kterých to výslovně stanoví zákon. Úprava věcné příslušnosti soudů ve věcech jednání shromáždění společenství vlastníků se v době od 30. 6. 2009 do 31. 12. 2013 nijak nezměnila; od 1. 1. 2014 nabyl účinnosti zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních (dále též jen „z. ř. s."), podle něhož rozhodují krajské soudy jako soudy prvního stupně mj. i ve statusových věcech právnických osob [§ 3 odst. 2 písm. a) z. ř. s.]. Úprava věcné příslušnosti ve věcech jednání shromáždění společenství vlastníků v občanském soudním řádu pak i po 1. 1. 2014 zůstala stejná [jen – viz výše – namísto § 9 odst. 3 písm. u) se nachází v § 9 odst. 2 písm. l)]. Konečně s účinností od 1. 5. 2015 byla do § 9 odst. 2 písm. l) o. s. ř. doplněna věta, že jde o spory „s výjimkou sporů o příspěvky členů společenství vlastníků na správu domu a pozemku, sporů o zálohy na úhradu za služby a způsobu rozúčtování cen služeb".

11. O věc jednání shromáždění společenství vlastníků jednotek jde vždy, je-li předmětem řízení přezkum rozhodnutí shromáždění (přijatého či nepřijatého – viz § 11 odst. 3 zákona č. 72/1994 Sb., o vlastnictví bytů, ve znění účinném do 31. 12. 2013, dále též jen „ZVB"), které vydalo ve věci spadající do jeho působnosti. V takovém případě jde o věc podle § 9 odst. 3 písm. u) o. s. ř., kterou rozhodují v prvním stupni krajské soudy. Právě o takovou věc (přezkum platnosti shromáždění společenství vlastníků jednotek) šlo i ve výše citovaném R 1/2009. Do působnosti shromáždění společenství vlastníků jednotek náleží mj. i určení výše záloh na náklady spojené se správou domu a pozemku (§ 15 odst. 2 ZVB) a rozhodnutí o rozúčtování cen služeb na jednotlivé vlastníky jednotek (§ 11 odst. 4 ZVB). Půjde-li tedy v řízení o stanovení výše záloh na náklady spojené se správou domu a pozemku nebo o rozúčtování cen služeb na jednotlivé vlastníky jednotek [v řízení o (ne)platnost takového rozhodnutí shromáždění či nahrazení takového rozhodnutí, nebylo-li shromážděním přijato], budou takovou věc rozhodovat v prvním stupni krajské soudy.

12. Naproti tomuto vymáhání nezaplacených záloh na náklady spojené se správou domu a pozemku, záloh na služby spojené s užíváním jednotek či nedoplatku vzniklého z rozúčtování (vyúčtování) cen služeb obligatorně do působnosti shromáždění nepatří, zpravidla půjde o působnost výboru (popř. pověřeného vlastníka) jako statutárního orgánu společenství. Ve sporu o zaplacení záloh na náklady spojené se správou domu, stejně jako ve sporu o zaplacení nedoplatku z rozúčtování služeb, již nelze přezkoumávat platnost usnesení shromáždění, jímž bylo rozhodnuto o jejich výši (srovnej rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 1. 2012, sp. zn. 29 Cdo 383/2010, uveřejněný pod č. 58/2012 Sb. roz. obč.). Předmětem těchto sporů tak není samotné jednání shromáždění společenství vlastníků jednotek, ale jen vymáhání povinnosti, která jeho rozhodnutím vznikla vlastníkovi jednotky, jenž ji řádně a včas nesplnil.

13. Při výkladu ustanovení § 9 odst. 3 písm. u) o. s. ř. nelze přehlédnout, že vymezení věcné příslušnosti soudů podle povahy věci odráží zejména složitost věcí (jejich typovou skutkovou a právní obtížnost), zvláštnosti hmotněprávní úpravy (potřebu užší specializace při projednávání a rozhodování určitého typu sporů), zvláštnosti procesní úpravy (vyžadující také určitou míru specializace). Obecně platí, že krajským soudům jsou v prvním stupni svěřeny věci, pro něž je typická skutková či právní obtížnost nebo které se v praxi vyskytují méně často. Měly by tak být vytvořeny podmínky pro jednotné a správné rozhodování, aniž by docházelo k rozdělení jednotlivých hmotněprávních agend mezi okresní a krajské soudy (v literatuře shodně např. Drápal, L., Bureš, J. a kol.: Občanský soudní řád I. § 1 až 200za. Komentář. 1. vydání. Praha, C. H. Beck, 2009, str. 45). Takovou specializovanou agendou je nepochybně rozhodování ve věcech jednání shromáždění společenství vlastníků jednotek (přezkum jeho přijatých rozhodnutí či nahrazení jeho rozhodnutí, nebylo-li přijato), neboť jde svou povahou o statusové věci, které se týkají samotné podstaty právního života této právnické osoby. Spory o nezaplacené zálohy na náklady spojené se správou domu a pozemku za takovouto specializovanou agendu považovat nelze, jde o spory obdobné sporům o nezaplacené nájemné, které řeší v prvním stupni okresní soudy, tedy o agendu, která je v soudní

praxi běžná a častá. Spory z rozúčtování cen služeb pak u všech ostatních uživatelů bytů či nemovitostí (nájem bytu, družstevního bytu, domu atd.) rozhodují v prvním stupni okresní soudy. Ve věcech, jejichž předmětem je zaplacení dlužných záloh na náklady spojené se správou domu a pozemku a nedoplatků z rozúčtování cen služeb na jednotlivé vlastníky jednotek, tedy nejde ani o jednání shromáždění společenství vlastníků jednotek, ani o agendu speciální nebo v soudní praxi se vyskytující méně často, ale o agendu, která je jinak (v obdobných či stejných věcech) rozhodována v prvním stupni okresními soudy, a není tak žádný zvláštní důvod, aby byla – jen proto, že k placení má být zavázán člen společenství vlastníků jednotek – dána v prvním stupni věcná příslušnost krajských soudů.

14. Tomuto závěru ostatně odpovídá i novela ustanovení § 9 o. s. ř. provedená zákonem č. 87/2015 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s účinností rekodifikace soukromého práva. Od 1. 5. 2015 byl text § 9 odst. 2 písm. l) o. s. ř. upravující věcnou příslušnost krajských soudů ve věcech jednání shromáždění společenství vlastníků jednotek a sporů z toho vzniklých doplněn o větu: „…s výjimkou sporů o příspěvky členů společenství vlastníků na správu domu a pozemku, sporů o zálohy na úhradu za služby a způsobu rozúčtování cen služeb“. Tím byly odstraněny neshody v soudní praxi (která otázku věcné příslušnosti v těchto sporech neposuzuje jednotně), zda se i na tyto spory vztahuje ustanovení § 9 odst. 2 písm. l) [dříve § 9 odst. 3 písm. u) o. s. ř.].

15. Protože rozsudek odvolacího soudu není správný, dovolací soud ho podle § 243e odst. 1 o. s. ř. zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2 věta první o. s. ř.).